

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
26.8.2024

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Turvallisuuskomitean sihteeristö on pyytänyt Pirkanmaan hyvinvointialueen lausuntoa luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024).

Pirkanmaan hyvinvointialue lausuu luonnoksesta seuraavaa:

Luku 1. Johdanto

Johdanto tiivistää tarkoituksenmukaisella tavalla yhteiskunnan turvallisuusstrategian 2024 luonnoksen viitekehyksen sisältöineen.

Alaluku 1.1. Kokonaisturvallisuuden toimintamalli tiivistetysti ja tarkemmin sivulla 13 on maininta, että *”yksilöillä on oikeus turvallisuuteen”*. *Lause on tarkoituksenmukaista korjata perustuslain muotoon: ”yksilöillä on perustuslaillinen oikeus turvallisuuteen (PL § 7).*

Luonnoksessa esiintyy ammattisanastoa tai muutoin tavanomaiseen yleiskieleen kuulumattomia termejä, jotka tulisi avata tarkemmin (esim. sivulla 32 *suorituskyky*, sivulla 51 *CBRNE-tilat*, sivulla 58 *kriisisuunnittelu*, sivulla 81 *monialaonnettomuus*, sivulla 136 *sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalue*).

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Alaluku 2.4, sivulla 21 todetaan, että sisäisen turvallisuuden ylläpito perustuu ensisijaisesti ennaltaehkäisyyn. Kirjaus on tärkeä ja jatkoksi kappaleeseen tulee kirjata, että moniammatillinen ja eri turvallisuustoimijoiden yhteistyö on alueellisesti ja paikallisesti keskeistä. Esimerkiksi alueellisen turvallisuussuunnittelu ja kohonneiden riskien analyysi on alueellisesti tehtävää konkreettista turvallisuusyhteistyötä viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kesken.

Alaluku 2.4, sivu 21. Hybridiuhkien tunnistamiseksi turvallisuustiedon jakaminen on tärkeää. Ilman tietojen yhdistelyä ja analysointia tapahtumat saattavat jäädä pistemäisiksi havainnoiksi, eikä uhkaa tunnisteta riittävän ajoissa.

Alaluvuissa 2.4., 2.6. ja 2.7. on hyvä korostaa vahvemmin jatkuvan ennaltaehkäisevän ja hyvinvointia edistävän työn merkitystä näiden toimintojen turvaamisessa.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Alaluvussa 3.2, sivut 29–30. Pirkanmaan hyvinvointialue näkee alueellisen riskiarvion prosessin kehittämisen tulevaisuudessa valtakunnallisesti yhteismitallisiin ja esimerkiksi riskienhallinnan standardeihin tai muihin yleisesti hyväksi tunnettuihin sekä luotettaviin menetelmiin perustuvaksi tärkeänä. Pirkanmaan hyvinvointialue ehdottaa lauseen: *”Pääosin hyvinvointialuejaon mukaisesti tehdyissä alueellisissa riskiarvioissa tunnistetaan ja arvioidaan riskejä, joiden vaikutukset ovat alueellisesti merkittäviä.”* muuttamista muotoon: *”Pääosin hyvinvointialuejaon mukaisesti tehdyissä yhteismitallisissa, yhteisillä ja hyväksi tunnetuilla menetelmillä toteutetuissa sekä parhaaseen saatavilla olevaan tietoon perustuvissa alueellisissa riskiarvioissa tunnistetaan ja arvioidaan riskejä, joiden vaikutukset ovat alueellisesti merkittäviä”.*

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Alaluvussa 4.1. varautuminen ja vaste avataan luonnoksessa kokonaisuuksina hyvin ja ymmärrettävästi.

Sivu 39: Yksilölähtöisyyttä kuvaavaan kappaleeseen olisi on hyvä lisätä tavoitetilaksi, että koulutukseen ja opetukseen lisätään yksilöiden varautumisosaamista tukevia sisältöjä.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Luvussa kuvataan hyvin ja yleisellä tasolla varautumisen keskeiset toimijat.

Alaluvussa 5.1. tunnistetaan hyvinvointialueet keskeisinä kokonaisturvallisuuden toimijoina ja turvallisuuskriittisinä organisaatioina

Alaluku 5.1, sivut 42–43. Pirkanmaan hyvinvointialue näkee valmiussuunnitelmien riskiperusteisuuden korostamisen merkittävänä osana kirjausta, jotta valmiussuunnittelu kohdistuu jatkossakin riskiperusteisesti ajankohtaisiin, akuuteimpiin sekä merkittävimpiin hyvinvointialueiden toimintoihin kohdistuviin riskeihin. Siksi Pirkanmaan hyvinvointialue ehdottaa lauseen: *”Hyvinvointialueiden varautuminen perustuu ennakolta tehtäviin valmiussuunnitelmiin.”* muuttamista muotoon: *”Hyvinvointialueiden varautuminen perustuu ennakolta tehtäviin riskiperusteisiin valmiussuunnitelmiin.”*

Alaluvussa 5.3 kuvataan kansalaisyhteiskunnan merkitystä varautumisessa. Sivulla 44, virke *”Uskonnollisilla yhteisöillä on tärkeä rooli, erityisesti liittyen henkiseen kriisinkestävyyteen sekä psykososiaalisen tuen antamiseen.”* Uskonnollisten yhteisöjen roolia täsmällisemmin kuvaava ilmaisutapa voisi olla esim. *”...erityisesti liittyen henkiseen kriisinkestävyyteen sekä henkisen ja hengellisen huollon antamiseen osana psykososiaalisen tuen kokonaisuutta”*. Psykososiaalisen tuen järjestämisen johto- ja koordinoituvastuu on hyvinvointialueilla.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Pirkanmaan hyvinvointialue toteaa lausuntonaan kokonaisuusturvallisuuden tulevaisuudesta, että toimivan johdon tuen lisäksi, turvallisuuden tekeminen edellyttää riittäviä taloudellisia ja henkilöstövoimavaroja sekä osaamista. Yhtä lailla turvallisuus edellyttää strategisen tason päätöksentekoa ja suunnittelua sekä operatiivisen tason toimeenpanoa, harjoittelua, verkostojen ylläpitoa ja pitkäjänteistä kehittämistoimintaa.

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kaikkien yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kuvataan kytkeytyvän toisiinsa ja olevan keskinäisriippuvaisia. Strategiassa voisi kuvata vahvemmin henkisen kriisinkestävyuden kytkeytymisen sisäisen turvallisuuden toimintoihin ja erityisesti hyvinvointialuetta koskevaan väestön toimintakykyyn ja palveluihin. Näissä korostuvat erityisesti monitoimijayhteistyö hyvinvointialueen, valtion viranomaisten, kuntien, kansalaisjärjestöjen kesken.

Luku 3. Viestinnän toimivuus

Sivu 54 (toiminta-ajatus). Luotettavuuden, avoimuuden ja oikea-aikaisuuden lisäksi viestinnän tulee olla selkeää ja ymmärrettävää. Erityisesti kansalaisille suunnatussa viestinnässä tätä on tarkoituksenmukaista syytä korostaa.

Luku 31. Energihuollon turvaaminen

Sivu 105 (toiminta-ajatus). Tässä kappaleessa olisi hyvä mainita myös kriittisten toimijoiden oma polttoainevarautuminen, erityisesti normaaliolojen häiriötilanteita ajatellen (vrt. logistiikka-alan lakot ja polttoaineen saatavuusongelmat).

Luku 34. Viestintäverkkojen ja palveluiden saatavuuden, turvallisuuden ja toimintavarmuuden varmistaminen

Sivu 110 (päämäärä ja tavoitteet). Kriittisiin viestintäverkkoihin tulee lisätä myös viranomaisverkko ja turvallisuusverkko.

Luku 36. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien toimivuuden sekä keskeisten tarvikkeiden saatavuuden turvaaminen

Sivu 115 (toiminta-ajatus), muotoilu ”*kotiin vietävän hoidon*” muuttaisiin muotoon ”*kotiin vietävien palveluiden*”, jotta sisältö kattaa terveydenhuollon lisäksi myös sosiaalihuollon (jossa ei anneta hoitoa vaan palveluita).

Luku 41. Vesihuollon turvaaminen

Sivu 123 (päämäärä ja tavoitteet). Vesihuollon palveluista riippuvaisissa elintärkeissä toiminnoissa on hyvä mainita terveydenhuollon lisäksi sosiaalihuolto.

Sivu 124 (toiminta-ajatus), kohta ”Vesihuoltolaitoksen tulee järjestää yli 24 tuntia kestävien vedentoimituksen katkosten ajaksi asiakkaille mahdollisuus veden ottamiseen tilapäisistä vedenottopisteistä.” Virkkeen jatkoksi syytä mainita vastuut ja järjestelyt sille, että toimintakyvyltään rajoittuneille kansalaisille, jotka eivät itse pysty näillä pisteillä asioimaan (esim. liikuntaesteiset, ikääntyneet) saadaan vettä toimitettua kotiin.

Luku 48. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden turvaaminen

Sivut 135–137, potilasturvallisuuslaissa (1027/2007) säädetään terveydenhuollon työvoiman saannin turvaamisesta työtaistelutoimien aikana.

Sivu 136 (toiminta-ajatus). Sivulla 20 korostetaan puolustusvoimien tukeutumista siviiliterveydenhuoltoon. Asian merkittävyyden vuoksi tämä tulisi nostaa esiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden turvaamista käsittelevässä luvussa yhdeksi sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen keskeiseksi osa-alueeksi.

Sivu 136 (toiminta-ajatus) Kohdassa mainitaan kahta tai useampaa hyvinvointialuetta koskevasta häiriötilanteesta, ja että STM voi määrätä yhden kyseisistä hyvinvointialueista koordinoimaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimintaa. Selvyyden vuoksi kirjaus tulee täsmentää, että po. toimija on nimenomaan hyvinvointialue (ei valmiuskeskus).

56. Väestön toipuminen

Sivu 149 (toiminta-ajatus). Luonnoksessa mainittu kansalaispulsssi on määrä lakkauttaa osana hallituksen säästötoimia.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Turvallisuuden merkitys ja odotukset yhteiskunnassa ovat kasvaneet. Luonnos Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 on muuttuvien uhkakuvien ja turvallisuusympäristön muutoksen vuoksi odotettu ja kansallisesti tärkeä ohjausasiakirja suomalaisen kokonaisturvallisuuden tekemiseen. Se kuvaa laajasti, että yhteiskunnassa tehdään koko ajan paljon turvallisuuden eteen.

Kokonaisturvallisuuden toimintamalli on kaikin puolin kannatettava ja se sisältää paljon työtä ja tekemistä meille kaikille.

Strategian keskeistä viestiä ja sisältöä ajatellen, huomioon otettavien ja keskeisten uhkakuvien listaaminen olisi tervetullut tuki alueilla tehtävälle turvallisuustyölle. Luonnoksessa tulisi korostaa ennakoinnin ja yhteistyön merkitystä vielä enemmän.

Luonnos on myös jo varsin laaja ja sävyiltään toteava, eikä sisällä juuri uusia asioita. Laajuuteen liittyy haaste siitä, että dokumentti sisältää paljon yksityiskohtaista asiaa ja se vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista. Toisaalta pelkona on, että strategia ei laajuutensa vuoksi aidosti jalkaudu. Keskeinen kysymys on se, että löytääkö eri toimijat dokumentista ne keihään kärjet, joilla aidosti on merkitystä turvallisuuden kehittämiseksi.

Strategian toimeenpanemiseksi dokumentti ei juuri kuvaile menettelyjä tai työkaluja. Ne on pohdittava kunkin tahon toimesta itse ja toivottavaa olisikin, että ainakin yksilön osalta asiaa avattaisiin laajemmin. Yhtä lailla on suotavaa, että esiin nostettaisiin työkaluna esimerkiksi alueellinen riskien arviointi sekä turvallisuussuunnittelu, joilla tarkoitetaan yhteistoimintaa, jotka tähtäävät rikosten, häiriöiden, onnettomuuksien ja tapaturmien ja niistä aiheutuvien vahinkojen vähentymiseen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen ylläpitämiseen tai parantamiseen.

Suomen turvallisuuspolittinen rooli ja ennen kaikkea asemoituminen tulee hyvin selväsanaisesti esiin. Suomi on sanoitettu osaksi läntistä arvo-, sääntö- ja sopimusperusteista maailmaa sekä aktiivisena toimijana osana NATO-komentorakenteita. Nato-yhteistyön kuvaaminen luonnoksessa jää valitettavan vähälle. On selvää, että jatkossa Natosta tulee saada kansallisesti paljon lisäarvoa. Nato-jäsenyyden tuomat asiat tulee kuvata seuraavassa yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa tarkasti. Kuvauksen tulee sisältää konkretiaa siitä, mitä lisäarvoa jäsenyys tuo kokonaisturvallisuudelle.

Luonnoksessa osoitetaan vastuita viranomaisille nykyisen aluehallintomallin sekä elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten vastuualueiden mukaisesti. Luonnoksessa tulisi huomioida tuleva aluehallintovirastouudistus ja se, että ainakin osa ELY-keskusten sekä Valviran toiminnoista yhdistyy aluehallintovirastojen kanssa yhteen yhdeksi virastoksi. Lisäksi ELY-keskusten toimintaa on tarkoitus uudistaa ja nykymuotoiset ELY-keskukset muuttavat elinvoimakeskuksiksi ja niiden vastuualueita muutetaan.

Luonnoksessa ei ole lainkaan viittausta CER-direktiiviin (Critical Entities Resilience Directive, direktiivi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä), jonka kansallisesta täytäntöönpanosta on yhteiskunnan kriittisten toimijoiden varautumisen kannalta merkittävä laki valmisteilla.

Tekstin tyyli kaipaa vielä hieman yhdenmukaistamista, esim. luvussa 46 tekstin tyyli muuttuu ja siinä aletaan äkisti käyttää muotoiluja, kuten ”meillä on oltava”. Joissain kohdissa on eri viranomaisten ja toimijoiden tehtäviä kuvatessa viitattu toimintaa sääteleviin lakeihin ja/tai sopimuksiin, toisissa taas ei (näissä olisi hyvä olla yhdenmukainen toimintatapa läpi dokumentin).

Keskeisten termien käyttö dokumentissa tulisi olla yhdenmukaista. Esimerkiksi useammassa kohdassa (ainakin sivuilla 63, 64, 65, 103, 116, 121, 126, 134, 138) on käytetty termiä ”poikkeustilanne”, joka on pulmallinen termi sekoituessaan herkästi poikkeusoloihin. Olisi hyvä käyttää dokumentissa termejä ”häiriötilanne”, ”kriisi” ja ”poikkeusolot” yhdenmukaisesti, siinä merkityksessään kuin ne on dokumentin alkuosassa selitetty. Selvyyden vuoksi olisi hyvä ja poistaa ”poikkeustilanne”-termit tekstistä kokonaan. Löytyy myös sanoitus ”häiriö- ja

poikkeusoloissa (sivu 51), jonka oikeampi muotoilu olisi ”häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa”.

Useammassa kohdassa dokumenttia toistuu oletettu lyöntivirhe ”vastatoimet” tai ”vastatoimenpiteet”, joilla tarkoitettaneen sanaa ”vastatoimet” tai ”vastatoimenpiteet”. Näitä on ainakin sivuilla 31, 123 ja 141.

Hyvinvointialuejohtaja
Marina Erhola

Pelastusjohtaja
Mika Kontio

Turvallisuuspäällikkö
Pasi Vainio